

УДК 65.012.34

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Г.В.Костюк, А.В.Булах

Київський національний університет технологій та дизайну

У статті висвітлено основні теоретико-методологічні засади формування логістичної системи на підприємстві.

Ключові слова: логістика, логістична система підприємства, підходи до формування логістичної системи

За сучасних умов інтеграції і глобалізації логістика стала ефективним інструментом менеджменту, який у бізнесі надає можливість не лише враховувати інтереси власної фірми, але і вибудовувати довгострокові економічні відносини з постачальниками та споживачами, забезпечуючи таким чином собі конкурентні переваги.

Логістика ставить та вирішує завдання проектування гармонічної, узгодженої, матеріалопровідної системи із заданими параметрами матеріального потоку на виході. Відрізняє цю систему висока ступінь погодженості виробничих сил, які входять до неї, у питаннях управління наскрізним матеріальним потоком. На сьогоднішній день це являється найбільш комплексним, прогресивним підходом.

Питанням формування логістичних систем підприємства присвячені праці провідних учених Е.А. Голікова, В.Н. Дегтяренка, М.В. Кіршина, Є.М. Крикавського, Ю.М. Неруша, М.А. Окландера, О.М. Тридіда [1-7].

За останні роки на західному ринку транспортних та складських послуг спостерігається тенденція до підвищення вимог щодо комплектності та якості таких послуг. Це, в свою чергу, створює передумови для створення комплексних логістичних систем, які охоплюють багато функціональних завдань.

Завданням будь-якої логістичної системи є забезпечення своєчасної, надійної, мінімально витратної доставки до пункту призначення необхідного товару у неушкодженому стані. Вибір типу логістичної системи залежить від комплексу функцій, що вона виконує та ряду критеріїв, які їх характеризують.

Усі ці обставини й обумовлюють актуальність даної теми та необхідність більш глибокого вивчення теоретико-методологічних засад та підходів до формування логістичних систем.

Постановка завдання

Метою даної роботи є теоретичний аналіз і дослідження проблеми формування логістичних систем, класифікації її елементів та управління підприємством як логістичною системою.

Об'єкт та методи досліджень

Об'єктом дослідження є теоретико-методологічні засади формування логістичних систем підприємства та їх впровадження.

Предметом дослідження є процеси формування та розвитку логістичних систем в сучасній ринковій економіці.

Результати досліджень та їх обговорення

Логістична система – це організаційно-господарський механізм управління матеріальними та інформаційними потоками. Вона включає матеріальні засоби, що забезпечують рух товарів по логістичному ланцюгу (склади, вантажно-розвантажувальні механізми, транспортні засоби), виробничі запаси та засоби управління усіма ланками ланцюга. Логістична система є адаптивною системою зі зворотним зв'язком, яка виконує певні логістичні функції та операції [4]. Залежно від виду логістичних ланцюжків логістичні системи поділяються на системи з прямими зв'язками, гнучкі та ешелоновані.

Межі логістичної системи визначаються циклом оборту засобів виробництва. Спочатку закупаються засоби виробництва. Вони у вигляді матеріального потоку надходять до логістичної системи, складуються, обробляються, знову зберігаються, а потім переходять з логістичної системи у споживання в обмін на фінансові ресурси, котрі надходять до логістичної системи. Виявлення меж логістичної системи на базі циклу обороту засобів виробництва отримало назву «принцип сплати грошей – отримання грошей» [3].

Для стабільного функціонування системи першорядне значення має достовірне планування виробництва, збуту і розподілу. Причому перевага надається стратегічному плануванню перед оперативним. З метою досягнення високої надійності такого плану необхідно вивчати динаміку зовнішнього середовища, насамперед ринку, ідентифікувати можливі ситуації і одержувати стратегічні відповіді на питання, що постають у зв'язку з цим. Стратегічне планування – надійний інструмент у боротьбі фірм зі своїми конкурентами, в якій використовується практика військової стратегії, бо кон'юнктура ринку розглядається як поле битви. У науковому прогнозі, що є основою

стратегічного планування, використовують дані минулих періодів, методи екстраполяції. Однак такі моделі використовують настільки, наскільки вони відповідають логіці технічного прогресу та перспективних перетворень у сфері економіки. У галузі логістики також застосовується принцип, згідно з яким стратегічне планування спрямовується більше на цілі, ніж на процеси, виходячи з того, що творчість неможлива без інновацій. Слід зазначити, що логістика – унікальна сфера творчої діяльності, спрямована на стратегічну орієнтацію. Та виробленням стратегії поведінки фірм в умовах логістики процес планування не завершується. Стратегічне планування генерує ланцюжок технічних планів, коли ідентифіковані цілі та дії в оперативних ситуаціях на кожен день [2].

Логістична система підприємства складається з п'яти базисних компонентів: місцезнаходження і планування; комунікація; транспорт; запаси; склади й упаковка. Коли спостерігається дисбаланс між цими компонентами, то реальні збитки за масштабами наближаються до потенційних, знижується прибуток. Для досягнення балансу необхідно і достатньо, щоб між компонентами (місцезнаходження і планування, комунікація, транспорт, запаси, склади й упакування) існувала координація на основі системного підходу. Саме в такий спосіб вони вибудовуються в логістичну систему [5].

Для цього на практиці при формуванні логістичних систем мають враховуватися такі принципи:

- послідовного просування етапами створення системи (система спочатку повинна досліджуватись на макрорівні, тобто у взаємовідносинах із зовнішнім середовищем, а потім на мікрорівні, тобто всередині власної структури);
- поєднання інформації, ресурсних та інших характеристик системи, що проектується;
- відсутності конфліктів між цілями окремих підсистем і цілями всієї системи [7].

У сучасному бізнесі відбуваються постійні зміни навколишнього середовища, тому дуже важливо враховувати вплив факторів навколишнього середовища. На думку М.А. Окландера [6], навколишнє середовище логістики складається з восьми факторів (рис.): конкурентного; георинкового; техніко-технологічного; паливно-енергетичного; соціально-економічного; структури логістичного ланцюга; тенденцій розвитку сервісу; ступеня державного регулювання.

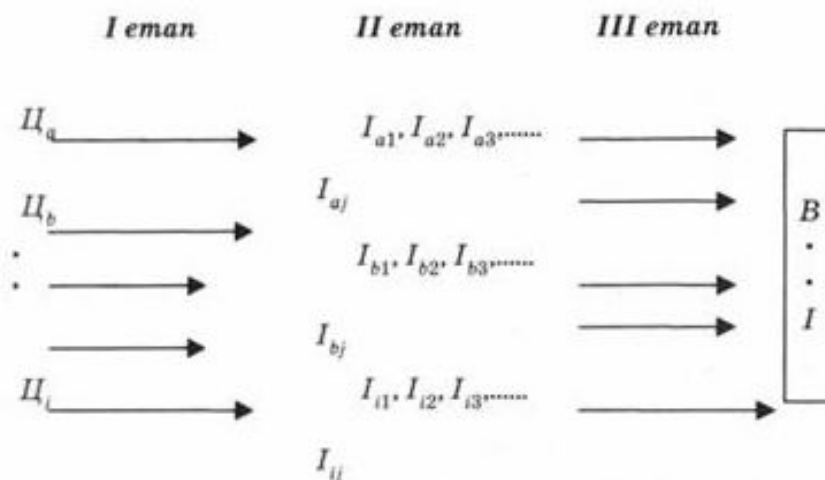

Рис. Послідовність формування логістичної системи при класичному підході [7], де Π_i – мета функціонування окремої, i -ї підсистеми; I_{ij} – один із інформаційних матеріалів (j -й, інформаційний матеріал, який потрібно вивчити для формування i -ї підсистеми); I – сформована підсистема.

Конкурентний фактор включає аналіз діяльності конкурентів (ціни, прибуток, постачальники, споживачі тощо), що є важливим насамперед для визначення мінімального рівня обслуговування, який може задовольнити споживачів.

Георинковий фактор: ефективність логістичних дій прямо залежить від місця розташування їх учасників.

Техніко-технологічний фактор: роботи, комп'ютери, відеокамери, засоби комунікацій, складування, транспортування, упакування, автоматизовані системи управління матеріальним потоком здійснюють значний тиск на ефективність функціонування логістичної системи.

Паливно-енергетичний фактор: залежність логістичних операцій від нафтопродуктів буде зберігатися ще досить довго. Тим часом традиційні джерела енергії є невідновлюваними природними ресурсами, їх кількість на планеті зменшується, вартість збільшується, а наслідки використання згубно впливають на якість середовища проживання людини.

Соціально-економічний фактор: стан банківської, бюджетної, податкової, кредитно-фінансової систем, рівень доходів населення, ступінь ділової активності суб'єктів господарювання, політика у сфері ціноутворення, спосіб життя, традиції, звичаї, очікування і велика кількість аналогічних обставин значною мірою впливають на ефективність функціонування логістичної системи.

Структура логістичного ланцюга: різноманітні варіанти форм постачання і фізичного розподілу, характер взаємовідносин між учасниками цих процесів додають відповідний відтінок характерові логістичної системи.

Тенденції розвитку сервісу: логістичній системі властива гнучкість щодо набору послуг, які надаються споживачам. У зв'язку з посиленням конкуренції та загостренням проблеми реалізації збільшується сума коштів, що направляються на обслуговування. Це дає змогу збільшити видову розмаїтість і нарощувати обсяги сервісу.

Ступінь державного регулювання: можливо, найпомітніші зміни серед факторів навколишнього середовища логістики відбулися протягом останнього десятиліття у структурі державного управління [7]. Природно, що лібералізація управління економічними процесами у всіх ланках логістичного ланцюга впливає на особливості і результативність логістичної діяльності.

Висновки

При створенні логістичної системи та проектуванні її окремих елементів слід передбачати додержання вимог гуманізації технологічних процесів з урахуванням створення сучасних умов праці, запобігання несприятливому впливу на зовнішнє середовище. Однією з обов'язкових умов є урахування сукупності витрат по всьому логістичному ланцюгу з орієнтацією на ринок, надання послуг на рівні сучасних вимог, гнучкість, надійність та висока якість робіт.

Формування логістичної системи на промисловому підприємстві не можливо без логістичних операцій, що приводять в рух логістичні потоки. Невиконання будь-якої з цих операцій призводить до порушення взаємозв'язків між елементами та розбалансування логістичної системи в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голиков Е.А. Основы логистики / Е.А.Голиков. – М.: РЭА, 2003. – 88 с.
2. Дегтяренко В.Н. Основы логистики и маркетинга / В.Н. Дегтяренко. – Ростов на Дону: Государственная академия строительства, 2003. – 117 с.
3. Киршина М. В. Коммерческая логистика / М. В. Киршина – М.: Изд-во ЗАО «Центр экономики и маркетинга», 2001. – 256 с.
4. Крикавський Є. М. Логістика підприємства / Є. М. Крикавський. – Львів: Львівська політехніка, 2006. – 160 с.
5. Неруш Ю. М. Коммерческая логистика [Текст] : учеб. для вузов / Ю. М. Неруш. – М. : Банки и биржи : ЮНИТИ, 1997. – 271 с.

6. Окландер М. А. Контуры экономической логистики: [монография] / М.А. Окландер. – К.: Наукова думка, 2000. – 174 с.
7. Логістика : [навч. посібник] / О. М. Тридід, Г. М. Азаренкова, С. В. Мішина, І. І. Борисенко. – К.: Знання, 2008. – 566 с.

Г.В. Костюк, А.В. Булах

Теоретико-методологические основы формирования логистической системы

В статье рассматривается вопрос основных теоретико-методологических основ формирования логистической системы на предприятии.

Ключевые слова: логистика, логистическая система предприятия, подходы к формированию логистической системы

G.W. Kostyuk, A.W. Bulakh

Theoretical and methodological basis for the formation of logistics system

The article considers the main theoretical and methodological basis for the formation of logistic system in the enterprise.

Keywords: logistics, the logistics system of the enterprise, the approaches to the formation of the logistics system